

Załącznik do
uchwały Nr .....
Rady Miejskiej Cieszyna
z dnia .....

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Cieszyn na lata 2013-2032

Opracował:
Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Urzędu Miejskiego w Cieszynie

Cieszyn, 2013 rok

Spis treści

1. Wstęp.....	3
1.1. Cel i zadania programu.....	3
1.2. Charakterystyka gminy.....	4
1.3 Charakterystyka i klasyfikacja wyrobów zawierających azbest.....	4
1.3.1 Charakterystyka azbestu.....	4
1.3.2. Klasyfikacja wyrobów azbestowych.....	4
1.4. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie ludzi.....	5
2. Podstawy prawne.....	6
3. Inwentaryzacja.....	6
3.1. Metody pozyskiwania danych.....	6
3.2. Rodzaje, ilości i stopień pilności wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Cieszyn.....	7
3.3. Zaawansowanie prac związanych z usuwaniem azbestu w Gminie Cieszyn.....	8
4. Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest.....	10
4.1 Procedury postępowania.....	10
4.2. Podmioty uprawnione do demontażu i odbioru wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Cieszyn.....	14
4.3. Instalacje do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.....	14
5. Harmonogram realizacji programu.....	15
6. Monitoring realizacji programu.....	17
7. Finansowanie działań wynikających z realizacji programu.....	17
8. Podsumowanie.....	19
9. Literatura.....	19

1. Wstęp

W związku z rozpoznaniem i udokumentowanym chorobotwórczym oddziaływaniem włókien azbestu na zdrowie i życie ludzi, wprowadzono do krajowego ustawodawstwa szereg regulacji prawnych dotyczących bezpiecznego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Aktualnie obowiązujące, podstawowe akty prawne regulujące kwestie użytkowania i usuwania azbestu to:

- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).

W celu systematycznej i miarodajnej realizacji obowiązków wynikających z ww. aktów prawnych na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, opracowywane są stosowne programy usuwania azbestu. Nadrzędnym dokumentem w tym zakresie jest „*Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*”, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 marca 2010 r. W celu koordynacji, monitoringu oraz zarządzania programem Minister Gospodarki powołał Głównego Koordynatora.

„*Program Oczyszczania Kraju z Azbestu*” określa zadania, które powinny zostać zrealizowane na szczeblu centralnym, wojewódzkim i lokalnym. Zadania te ułożono w 5 grup tematycznych:

- zadania legislacyjne,
- działania edukacyjno-informacyjne,
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- monitoring realizacji Programu,
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

1.1. Cel i zadania programu

Podstawowym celem „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Gminy Cieszyn na lata 2013-2032*” jest usunięcie z terenu gminy wyrobów azbestowych, zrealizowane w sposób zaplanowany, bezpieczny i zgodny z obowiązującymi przepisami, a w rezultacie zmniejszenie oraz ostateczne wyeliminowanie szkodliwego działania azbestu na środowisko oraz zdrowie ludzi.

Podstawowe zadania programu to:

- inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Cieszyn i jej bieżąca aktualizacja,
- monitoring postępów w usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- realizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych na terenie gminy,
- pomoc finansowa przy usuwaniu azbestu dla osób fizycznych.

1.2. Charakterystyka gminy

Cieszyn to gmina miejska, położona w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie cieszyńskim. Powierzchnia gminy wynosi 28,61 km², z tego (stan na dzień 31 grudnia 2011 r.):

- użytki zielone 14,92 km²
- grunty zabudowane, w tym
  - pod zabudową mieszkalną 3,90 km²
  - pod zabudową przemysłową 1,03 km²
- tereny zielone 2,81 km², w tym
  - lasy 1,86 km².

Liczba ludności wynosi 35 111 osób. Gęstość zaludnienia kształtuje się na poziomie 1 227 osób/km². Przy ilości mieszkań występujących na terenie gminy (13.226), ilość osób przypadających na jedno mieszkanie wynosi 2,65.

W gminie Cieszyn długość sieci wodociągowej wynosi 280,9 km. W sieć wyposażonych jest 98% gospodarstw domowych znajdujących się na terenie gminy. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 172,0 km, a objętych jest nią 78% mieszkań. Na terenie Gminy Cieszyn dostęp do sieci gazowej (o łącznej długości 277,7 km) posiada 92% mieszkań, a do sieci elektrycznej – 100%. W ciepłą wodę wyposażonych jest 33% mieszkań, a centralne ogrzewanie posiada 52% mieszkań. Ogólna długość dróg na terenie miasta wynosi 139,1 km, z czego ponad 62 % to drogi gminne.

Średnia temperatura roczna wynosi 8,4°C, suma opadów rocznych wynosi 966 mm, a okres wegetacji na terenie gminy wynosi 224 dni.

1.3 Charakterystyka i klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

1.3.1 Charakterystyka azbestu

Pod ogólnym pojęciem „azbest” definiuje się grupę minerałów o budowie włóknistej, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu, występującymi naturalnie w środowisku. Do głównych cech fizykochemicznych azbestu zaliczyć należy:

- odporność na wysoką temperaturę,
- wysoką wytrzymałość mechaniczną,
- odporność na zasady, kwasy, wodę morską,
- niskie przewodnictwo elektryczne i termiczne,
- odporność na ścieranie.

Pod względem mineralogicznym wyróżnia się dwie grupy azbestów: serpentyny oraz azbesty amfibolowe. Do grupy pierwszej (serpentynów) należy azbest chryzotylowy (tzw. azbest biały), wykorzystywany do produkcji miękkich tkanin ognioodpornych oraz w produkcji płyt azbestowo-cementowych. Do grupy amfibolowej należy pięć odmian azbestu, z których przemysłowe zastosowanie miał krokidolit (tzw. azbest niebieski, stosowany z uwagi na dużą odporność mechaniczną w produkcji wyrobów o zastosowaniu przemysłowym) oraz amozyt (tzw. azbest brązowy, wykorzystywany przy produkcji izolacyjnych płyt i natrysków ogniochronnych).

1.3.2. Klasyfikacja wyrobów azbestowych

Klasyfikację wyrobów azbestowych przeprowadzić można według kryterium oceny ich stanu technicznego, bądź według kryterium właściwości użytkowych.

Zaklasyfikowanie wyrobów azbestowych według kryterium oceny ich stanu technicznego

następuje zgodnie z wytycznymi określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, na podstawie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, przeprowadzanej przez właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcę danej nieruchomości, w obrębie której zinwentaryzowano azbest. Jej efektem jest przyporządkowanie azbestu do jednej z trzech niżej wymienionych grup, wydzielonych z uwagi na stopień pilności usuwania wyrobów azbestowych:

- **I stopień pilności** – oznacza wyroby wymagające pilnego usunięcia (wymiany na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenia;
- **II stopień pilności** – oznacza konieczność przeprowadzenia ponownej oceny w terminie do 1 roku;
- **III stopień pilności** – oznacza konieczność przeprowadzenia ponownej oceny w terminie do 5 lat.

Klasyfikacja z uwagi na kryterium właściwości użytkowych dzieli wyroby azbestowe na dwie klasy:

- **klasa I (wyroby miękkie)** – ich gęstość objętościowa jest mniejsza niż $1\ 000\ \text{kg/m}^3$, zawierają powyżej 20% azbestu. Łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, co w efekcie powoduje znaczną emisję włókien do otoczenia. Do grupy tej należą wyroby tekstylne, koce gaśnicze, uszczelnienia (m.in. w sprzęcie AGD), płytki podłogowe PCW, szczeliwa plecione oraz materiały i wykładziny cierne;
- **klasa II (wyroby twarde)** – gęstość objętościowa jest większa niż $1\ 000\ \text{kg/m}^3$, zawierają poniżej 20% azbestu. W wyrobach znajdujących się w tej klasie włókna azbestu są silnie związane. W przypadku uszkodzenia mechanicznego emisja włókien jest o wiele niższa niż w przypadku wyrobów miękkich. Niebezpieczeństwo stwarza jednak obróbka mechaniczna tych wyrobów (np. cięcie) lub ich rozbijanie. Najbardziej rozpowszechnionymi wyrobami tej klasy są płyty płaskie (wykorzystywane jako elementy elewacji np. w budownictwie wielokondygnacyjnymi), płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe typu „karo”, stosowane jako pokrycia dachowe.

1.4. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie ludzi

Negatywny wpływ azbestu na organizm człowieka ma miejsce dopiero w chwili uwolnienia się włókien azbestowych do otoczenia. Możliwość taka istnieje w przypadku uszkodzeń bądź korozji płyt azbestowo-cementowych. Zmiany chorobowe mogą ujawnić się nawet kilkadziesiąt lat po ekspozycji organizmu na azbest.

Czynnikami decydującymi o wpływie ekspozycji organizmu ludzkiego na azbest są:

- stężenie włókien azbestowych,
- czas trwania ekspozycji,
- częstość narażenia na ekspozycję,
- rozmiar, kształt i skład chemiczny włókien azbestu – największe niebezpieczeństwo stanowią włókna długie i cienkie, zwane respirabilnymi, wnikające do końcowych odcinków dróg oddechowych oraz samych pęcherzyków płucnych, zatrzymując się w nich.

Natomiast do najważniejszych chorób związanych z występowaniem azbestu należą:

- azbestoza (pylica azbestowa), związana z długotrwałym stanem zapalnym tkanek płuc w wyniku ich podrażnienia pyłem azbestowym; główna choroba zawodowa pracowników narażonych na kontakt z wolnym azbestem;
- choroby opłucnej w postaci zgrubień i zwapnień tkanki opłucnej, na skutek akumulacji znacznych ilości włókien azbestu,
- międzybłoniak opłucnej, relatywnie rzadki nowotwór rozwijający się w warstwie opłucnej lub

- otrzewnej, w związku z ekspozycją na azbest,
- rak płuc: najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, którego ryzyko wystąpienia zdecydowanie wzrasta u osób narażonych na działanie azbestu.

2. Podstawy prawne

Na terenie Polski od 1997 roku wprowadzono zakaz produkcji, obrotu oraz wprowadzania na rynek wyrobów zawierających azbest. Czynności te stanowią przestępstwo zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Powyższe regulacje wprowadzone zostały ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Jednocześnie w art. 160 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) azbest zaliczony został do substancji stanowiących szczególne zagrożenie dla środowiska, których wprowadzanie do obrotu lub ponowne wykorzystanie jest zabronione pod karą aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny.

Zasady postępowania z odpadami (w tym z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest) w sposób zapewniający ochronę zdrowia ludzi i życia oraz ochronę środowiska, określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 w sprawie katalogów odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206), wykorzystywane w budownictwie mieszkaniowym rodzaje odpadów azbestowych, zostały zaklasyfikowane pod dwoma kodami, co przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Kody odpadów azbestowych pochodzących z elementów wykorzystywanych w budownictwie mieszkaniowym

Kod odpadu	Nazwa odpadu
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05*	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

3. Inwentaryzacja

3.1. Metody pozyskiwania danych

Aktualne dane o ilości i rodzaju wyrobów zawierających azbest, znajdujących się na terenie Gminy Cieszyn, pochodzą z dwóch źródeł. Podstawowym źródłem informacji są wyniki kompleksowej inwentaryzacji obiektów zawierających azbest, jaka została przeprowadzona na podstawie spisu z natury, w okresie od lipca 2007 r. do listopada 2008 r., na zlecenie Urzędu Miejskiego w Cieszynie. Kolejnym źródłem danych są wypełnione przez właścicieli nieruchomości formularze „*Informacji o wyrobach zawierających azbest*”, które corocznie winny być przedkładane Burmistrzowi Miasta Cieszyna zgodnie z § 10 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Zaznaczyć należy, iż wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest adresatem informacji przekazywanych **wyłącznie przez osoby fizyczne**, natomiast właściciele nieruchomości posiadający osobowość prawną, zarządcy bądź inni posiadacze nieruchomości, wykorzystujący obiekty budowlane, w których znajdują się wyroby zawierające azbest, zobowiązani są do przedkładania stosownej informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu marszałkowi województwa.

Informacje dokumentujące proces stopniowego usuwania azbestu z terenu Gminy Cieszyn pochodzą z trzech źródeł. Przede wszystkim dane te powinny wynikać bezpośrednio z analizy przekładanych przez właścicieli nieruchomości i corocznie aktualizowanych informacji o wyrobach zawierających azbest, o czym była mowa powyżej. W praktyce skuteczniejszym sposobem pozyskiwania danych są informacje przedkładane organom nadzoru budowlanego oraz administracji architektoniczno-budowlanej bezpośrednio przez wykonawców prac oraz przez właścicieli nieruchomości, co związane jest z obowiązkiem zgłoszenia prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych, wynikającym z zapisów § 6 ust. 2 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Część wykonawców realizujących prace na terenie Gminy Cieszyn zawiadamia również bezpośrednio Urząd Miejski w Cieszynie o przeprowadzeniu robót, w wyniku których zostały usunięte wyroby zawierające azbest. Ponadto w celu usystematyzowania i ujednoczenia danych o wyrobach azbestowych, Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Cieszynie wystąpił w 2010 r. do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Cieszynie z wnioskiem o udostępnienie informacji na temat zgłoszeń usuwanego azbestu, co wykazało pełną zbieżność z danymi znajdującymi się w prowadzonej bazie danych. Uzupełnieniem ww. źródeł pozyskiwania danych dotyczących usuwania wyrobów azbestowych są sprawozdania z dotacji celowych, udzielanych właścicielom nieruchomości od 2011 r. przez Gminę Cieszyn na likwidację azbestu znajdującego się w zabudowie mieszkaniowej oraz w budynkach gospodarczych towarzyszących budowie mieszkaniowej.

Na podstawie przeprowadzonej w latach 2007-2008 inwentaryzacji oraz otrzymywanych od właścicieli nieruchomości informacji na temat występowania wyrobów zawierających azbest, jak również informacji o usunięciu tego rodzaju wyrobów, stalej aktualizacji podlega baza zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w Gminie Cieszyn, prowadzona przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Cieszynie.

3.2. Rodzaje, ilości i stopień pilności wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Cieszyn

Z informacji zawartych w bazie wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w Gminie Cieszyn wynika, że tego rodzaju wyroby mają zastosowanie głównie jako materiały konstrukcyjne i izolacyjne, w obrębie połaci dachowych i elewacji ściennych, a także jako przewody kominowo-wentylacyjne w postaci rur cementowo-azbestowych.

Podstawowymi rodzajami wyrobów azbestowych na terenie Gminy Cieszyn są:

- płyty faliste azbestowo-cementowe tzw. niska fala,
- płyty faliste azbestowo-cementowe tzw. wysoka fala,
- płyty azbestowo-cementowe płaskie typu „karo”,
- lekkie płyty izolacyjne z azbestem,
- rury cementowo-azbestowe w przewodach wentylacyjnych.

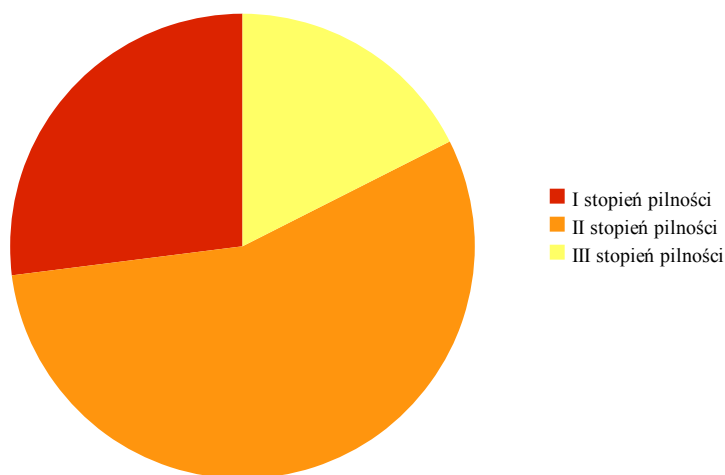
Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. na terenie Gminy Cieszyn zinwentaryzowano łącznie 228 budynków, w których zastosowano konstrukcyjne bądź izolacyjne wyroby azbestowe w postaci płyt płaskich bądź falistych. Do usunięcia pozostają wyroby azbestowe, znajdujące się w obrębie 193 budynków, o szacunkowej masie ok. 252 Mg. Spośród pozostałego do usunięcia z terenu Gminy Cieszyn azbestu 52% stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste, 47% – płyty azbestowo-cementowe płaskie typu „karo”, natomiast 1% to lekkie płyty izolacyjne i inne wyroby azbestowe. Z informacji zawartych w bazie wyrobów azbestowych zinwentaryzowanych w Gminie Cieszyn wynika, że tego rodzaju wyroby mają zastosowanie głównie jako materiały konstrukcyjne i izolacyjne, w obrębie połaci dachowych i elewacji ściennych.

Stopień pilności usuwania azbestu pozostającego do usunięcia z terenu Gminy Cieszyn przedstawiono w tabeli 2 oraz na rycinie 1.

Tabela 2. Ilość azbestu znajdującego się w Gminie Cieszyn w podziale na poszczególne stopnie pilności

Stopień pilności	Ilość [Mg]	[%]
I	66,54	26,4
II	141,65	56,2
III	43,88	17,4
Ogółem	252,07	100

Rycina 1: Ilość azbestu pozostała do usunięcia zależna od stopnia pilności

Mając na uwadze cel w jakim sporządzane są gminne programy usuwania azbestu, w niniejszym programie odrębnie potraktowano wyroby azbestowe w postaci rur cementowo-azbestowych, zinwentaryzowanych w przewodach kominowo-wentylacyjnych w obrębie wielolokalowych budynków mieszkalnych lub mieszkalno-usługowych, stanowiących w całości bądź w części własność komunalną. Z informacji przekazanych przez zarządców tego rodzaju budynków do Urzędu Miejskiego w Cieszynie wynika, że na terenie Gminy Cieszyn zinwentaryzowano 201,5 Mg rur cementowo-azbestowych, znajdujących się w obrębie 114 budynków. Wszystkie zidentyfikowane wyroby azbestowe posiadają II stopień pilności ich usuwania, oznaczający konieczność wykonywania corocznej oceny ich stanu technicznego. Usuwanie i wymiana rurowych przewodów cementowo-azbestowych jest operacją szczególnie skomplikowaną pod względem technicznym, jak również wymagającą znacznych nakładów finansowych, stąd deklarowany przez administratorów budynków czasokres wymiany tego rodzaju wyrobów przypada na lata 2025-2032 (o ile z dokonywanych corocznie ocen stanu technicznego nie wyniknie potrzeba wcześniejszej ich wymiany).

3.3. Zaawansowanie prac związanych z usuwaniem azbestu w Gminie Cieszyn

Spśród łącznej liczby 228 budynków, w których zastosowano konstrukcyjne bądź izolacyjne wyroby azbestowe w postaci płyt płaskich bądź falistych, zinwentaryzowanych na

terenie Gminy Cieszyn, do dnia 31 grudnia 2012 r. (czyli w latach 2006-2012) azbest został usunięty z 35 budynków, co stanowi 15% ogółu zinwentaryzowanych budynków. Łączna masa usuniętego azbestu wynosi 78,87 Mg, co stanowi 24% ogółu azbestu zidentyfikowanego na terenie Cieszyna (tabela 3).

Tabela 3. Ilość azbestu, która została usunięta w latach 2006-2012 na terenie Gminy Cieszyn

Rok usunięcia	Ilość [Mg]
2006	8,920
2007	30,300
2008	1,820
2009	14,420
2010	2,120
2011	8,040
2012	13,250
Razem	78,870

Z analizy powyższych danych nasuwają się następujące spostrzeżenia i wnioski:

- Zaznacza się wyraźna różnica pomiędzy tempem usuwania azbestu wynikającym z liczby budynków, w obrębie których usunięto wyroby azbestowe (15 % w ciągu 6 lat), a tempem obrazowanym masą usuniętego azbestu (24% w przeciągu 6 lat). Trudnym do przyjęcia byłoby założenie, że azbest usunięty w trakcie ostatnich 6 lat posiadał jakoś szczególnie cięższy ciężar właściwy, dlatego należy przypuszczać, że różnica ta wynikać może z błędów szacunkowych, popełnianych przy określaniu faktycznej powierzchni zabudowanego azbestu przed jego demontażem. Mając na uwadze powyższe założenie, w dalszych działaniach zmierzających do całkowitego usunięcia i unieszkodliwienia azbestu na terenie Gminy Cieszyn, wskazane byłoby przyjęcie wskaźnika ilościowego (liczba budynków), a nie wagowego, jako bliższego realiom kryterium postępu prac.
- Na przestrzeni najbliższych 20 lat, jakie zgodnie z obowiązującym prawem pozostały na zakończenie procesu usuwania azbestu (31 grudnia 2032 r.), z terenu Cieszyna zachodzi potrzeba usunięcia ok. 252 Mg wyrobów azbestowych, zinwentaryzowanych w obrębie 193 budynków. Biorąc pod uwagę kryterium ilościowe, działania prowadzone przy dotychczasowym tempie prac, okazują się być niewystarczające dla dotrzymania ustawowego obowiązku. Z obliczeń dokonanych na podstawie dotychczasowych wskaźników wynika, że do końca 2032 r. wyroby azbestowe zostaną usunięte z kolejnych 117 budynków, co stanowi ok. 60% potrzeb w tym zakresie. Przy utrzymaniu dotychczasowego tempa usuwania azbestu z obiektów budowlanych, jego całkowita likwidacja nastąpiłaby w 2045 r. Sytuacja wygląda nieco lepiej, gdy założenia i szacunki oparte zostaną o dane wagowe. W tym wypadku przewiduje się, że w dwudziestoletniej perspektywie, usuniętych może zostać 263 Mg azbestu, co odpowiada aktualnym szacunkom w zakresie pozostałego do usunięcia azbestu. Jak jednak wykazano powyżej, właściwsze podejście bazować powinno na liczbie budynków.
- Przy analizie tempa usuwania azbestu należy również mieć na względzie, że proces ten nie będzie miał jednorodnego tempa. W początkowym okresie od momentu wejścia w życie zakazu produkcji (1997 r.) i wprowadzania na rynek wyrobów azbestowych (1999 r.), w obiektach budowlanych znajdują się wyroby azbestowe o różnym wieku i stopniu zużycia, a tym samym różny jest stopień pilności i potrzeba ich usuwania. W miarę upływu czasu, na skutek naturalnego zużycia materiału i konieczności przeprowadzania

okresowych remontów elewacji ściennych i powierzchni dachowych, w istotny i „naturalny” sposób wzrastać będzie liczba inwestycji, w których następować będzie likwidacja i unieszkodliwianie azbestu. Przy założeniu, że żywotność wyrobów zawierających azbest wynosi ok. 30-35 lat, a okres ich powszechnego stosowania przypada w szczególności na 2. połowę lat 80. XX w., największej liczby modernizacji połączonych z usuwaniem azbestu należy spodziewać się w latach 2020-2025.

4. Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest

4.1 Procedury postępowania

Procedury postępowania z wyrobami zawierającymi azbest określone zostały w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”. Podzielone zostały one na 4 grupy działań.

Grupa 1 – Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.

Grupa obejmuje:

Procedurę 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedurę 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa 2 – Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jako wytwórców odpadów niebezpiecznych.

Grupa obejmuje:

Procedurę 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedurę 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu, instalacji.

Grupa 3 – Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa 4 – Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania wyrobów zawierających azbest.

Dla rzetelnej i miarodajnej oceny aktualnego stanu oraz określenia potrzeb niezbędnych dla realizacji ustawowego obowiązku usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów azbestowych z terenu Gminy Cieszyn w okresie do końca 2032 r., największe znaczenie mają procedury nr 1 i 2, które poniżej zostały nieco szerzej omówione.

Procedura 1 dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Cel procedury: Celem procedury jest przedstawienie obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury: Zakres procedury obejmuje okres posiadania budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu, niezależnie od ich wielkości lub stanu, jeśli znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy: Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, na którym znajdują się wyroby zawierające azbest, jest zobowiązany do przeprowadzenia **okresowej kontroli** stanu tych wyrobów oraz sporządzenia na jej podstawie 1 egzemplarza „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierający azbest”. Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili wcześniej ten obowiązek sporządzają następane „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...”, tzn.:

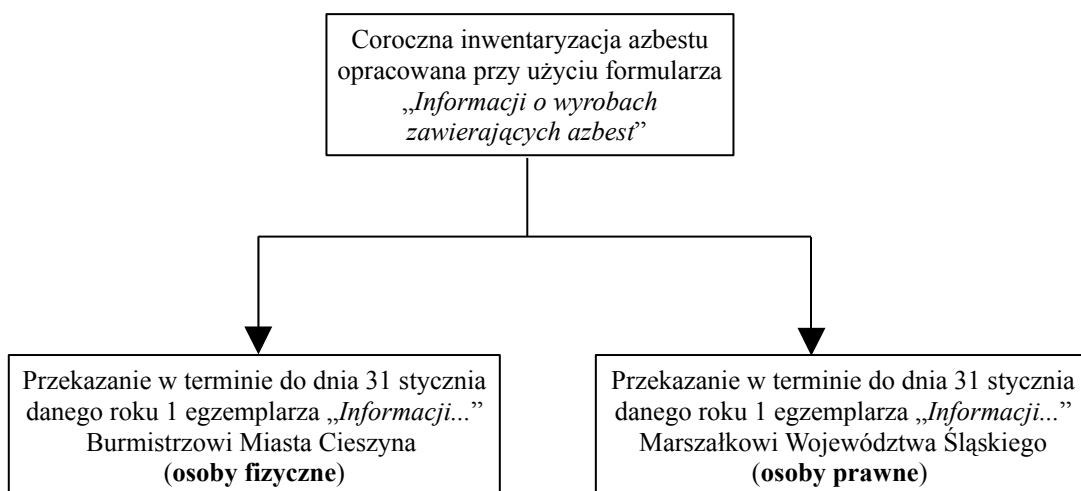
- po 5-ciu latach – w przypadku gdy wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie (III stopień pilności);
- po 1-szym roku – jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne uszkodzenia (do 3% powierzchni – II stopień pilności).

W przypadku gdy wyroby posiadają duże i widoczne uszkodzenia powinny zostać niezwłocznie usunięte bądź zabezpieczone (I stopień pilności). Egzemplarz sporządzonej oceny przechowuje się do czasu sporządzenia kolejnej oceny, łącznie z dokumentacją całego obiektu, którego ona dotyczy (w przypadku obiektów budowlanych, dla których prowadzona jest książka obiektu budowlanego, sporządzoną ocenę dołącza się do książki obiektu budowlanego).

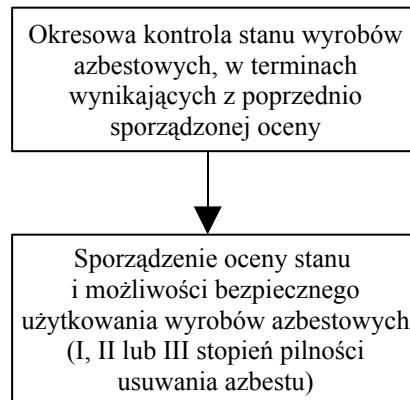
Niezależnie od powyższego właściciel lub zarządca nieruchomości, na której zostały zinwentaryzowane wyroby azbestowe, jest zobowiązany do wykonywania **corocznej inwentaryzacji** azbestu, której wyniki ujmuje w postaci wypełnionego formularza „Informacji o wyrobach zawierających azbest” sporządzanej w dwóch egzemplarzach, z których jeden przedkładany jest wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta (obowiązek dotyczy osób fizycznych – w przypadku podmiotów mających osobowość prawną „Informacja...” przedkładana jest marszałkowi województwa), a drugi egzemplarz pozostaje u właściciela nieruchomości, do czasu wykonania kolejnej inwentaryzacji.

Schemat procedury:

a) Działania związane z coroczną inwentaryzacją:

b) Działania związane z okresową kontrolą i oceną stanu jakości wyrobów azbestowych:

Procedura 2 dotycząca obowiązków i postępowania właścicieli oraz zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Cel procedury: Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli lub zarządców budynków, budowli, instalacji i urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest, przed i w czasie wykonywania prac polegających na usuwaniu lub zabezpieczeniu takich prac.

Zakres procedury: Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosowanego oświadczenia wykonawcy pracy.

Opis szczegółowy: Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, posiadający odpowiednie dokumenty lub informacje mogące służyć do identyfikacji rodzaju i ilości wyrobów azbestowych powinien przedstawić je wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem.

Wyniki identyfikacji azbestu posiadane przez właściciela powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny...”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawarciu umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac.

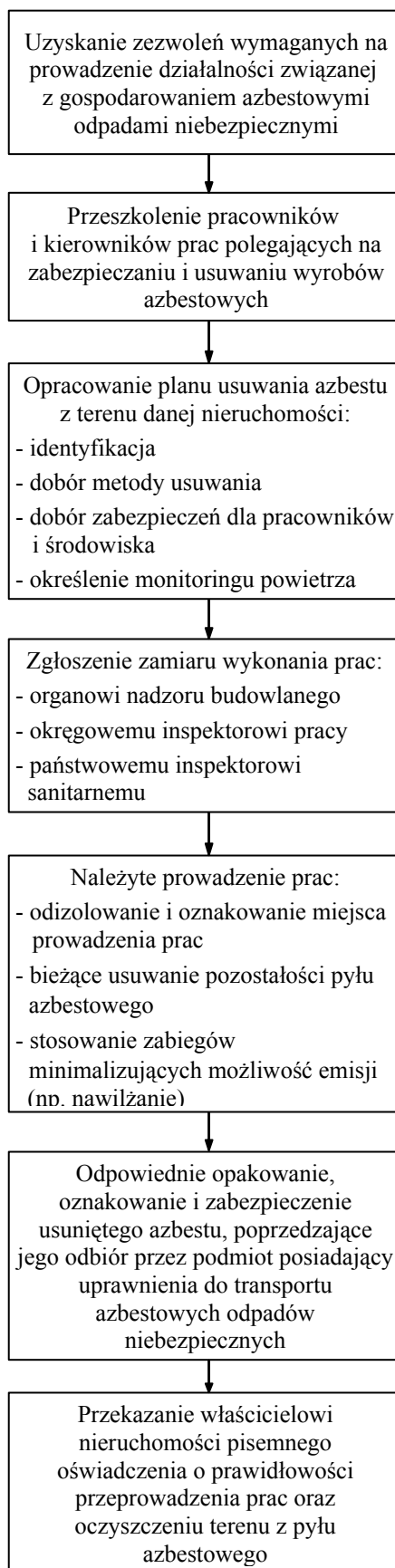
Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest ma obowiązek zgłoszenia prac polegających na usuwaniu lub zabezpieczeniu azbestu właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej.

Po dokonaniu obowiązków formalnoprawnych właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac i zawiera z nim umowę. W umowie powinny być jasno określone obowiązki stron, także w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac właściciel tudzież zarządca powinien poinformować mieszkańców budowli, budynku, instalacji lub terenu o wykonywanych pracach polegających na usuwaniu materiałów niebezpiecznych dla zdrowia oraz sposobach zabezpieczenia przed ich szkodliwością.

Po zakończonych pracach właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonującego prace, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu. Oświadczenie wraz z inną dokumentacją dotyczącą budynku, budowli, instalacji, urządzenia lub terenu należy przechowywać przez co najmniej 5 lat.

Procedura 3 i 4, realizowana jest przez podmioty wykonujące prace związane z demontażem i usuwaniem azbestu. Schemat obrazujący ich przebieg zaprezentowano poniżej.

Schemat procedury:

4.2. Podmioty uprawnione do demontażu i odbioru wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Cieszyn

Biorąc pod uwagę zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, odpady zawierające azbest winny być usuwane przez specjalistyczne, uprawnione do tego podmioty, które w związku ze świadczoną usługą stają się wytwórcami odpadów niebezpiecznych. Na wykonawcy tego rodzaju prac spoczywa szereg obowiązków związanych z:

- uzyskaniem uprawnień do świadczenia usług, wymaganych na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- odpowiednim przeszkoleniem pracowników i ich wyposażeniem w niezbędne środki ochrony osobistej;
- dokonaniem wymaganych przepisami zgłoszeń poprzedzających przystąpienie do prac (do organu nadzoru budowlanego, okręgowego inspektora pracy oraz właściwego miejscowo państwowego inspektora sanitarnego);
- prowadzeniem prac zgodnie z wymogami przepisów odrębnych, w szczególności § 8 rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest;
- należywym zabezpieczeniem zdemontowanych odpadów azbestowych na czas transportu, poprzez ich odpowiednie opakowanie i oznakowanie;
- przekazaniem właścicielowi nieruchomości pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego po ich zakończeniu.

Zgodnie z decyzjami wydanymi przez Starostę Cieszyńskiego, na terenie powiatu cieszyńskiego uprawnienia do wykonywania prac remontowo-budowlanych związanych z wytwarzaniem odpadów azbestowych uzyskało ok. 30 podmiotów. Ich pełen wykaz, na bieżąco aktualizowany w oparciu o otrzymywane decyzje Starosty Cieszyńskiego, dostępny jest na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Cieszynie (www.um.cieszyn.pl).

4.3. Instalacje do unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Odpady azbestowe najczęściej unieszkodliwiane są obecnie przez składowanie, na warunkach określonych przepisami odrębnymi. Na terenie województwa śląskiego znajduje się 5 składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest, z których wyłącznie 3 pierwsze przyjmują do unieszkodliwienia odpady azbestu pochodzącego ze źródeł pozaprzemysłowych:

1. Kwatera na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów komunalnych w Knurowie, przy ul. Szybowej 44, znajdująca się w zarządzie Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowo-Usługowego „Komart” Sp. z o.o.
2. Kwatera na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów komunalnych w Jastrzębiu Zdroju, będąca w zarządzie „Cofinco-Poland” Sp. z o.o.
3. Kwatera na odpady azbestowe w ramach składowiska odpadów komunalnych w Świętochłowicach, przy ul. Wojska Polskiego, będąca w zarządzie MPGK Świętochłowice (funkcjonuje od dnia 1 września 2012 r.).
4. Składowisko odpadów azbestowych w Dąbrowie Górniczej, przy ul. Piłsudskiego 92, znajdujące się w zarządzie spółki Arcelor Mittal Poland S.A. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).
5. Kwatery na odpady niebezpieczne w ramach składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Dąbrowie Górniczej, przy ul. Koksowniczej 1, znajdujące się w zarządzie Koksowni „Przyjaźń” Sp. z o.o. (przyjmuje wyłącznie odpady wytwarzane w ramach własnej działalności).

Należy zaznaczyć, że na mocy ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych ustaw (Dz. U. Nr 28, poz. 145), dopuszcza się obecnie w Polsce przetwarzanie odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych, zapewniających takie przekształcenie włókien azbestu, aby nie stwarzały one zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzi oraz dla środowiska. Z uwagi na niewielką dostępność na rynku mobilnych instalacji do unieszkodliwiania azbestu oraz ceny usług z tym związanych, powyższa metoda ma obecnie znaczenie marginalne (na terenie Gminy Cieszyn dotychczas nie unieszkodliwiano azbestu powyższą metodą).

5. Harmonogram realizacji programu

Z zapisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest wynika, że wszelkie wyroby zawierające azbest winny zostać usunięte do dnia 31 grudnia 2032 r. Natomiast jednym z zaleceń „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” jest usunięcie 63% zinventaryzowanego azbestu do końca 2022 r. Jak wykazano w rozdz. 3.3 niniejszego opracowania, dotychczasowe tempo usuwania azbestu z terenu Gminy Cieszyn może okazać się niewystarczające dla spełnienia ww. obowiązków i zaleceń. Należy przy tym podkreślić, że zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz z zapisami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” **podmiotami odpowiedzialnymi za usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych oraz oczyszczanie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest są właściciele nieruchomości.** Ponadto w przytoczonym powyżej programie wskazano, że istnieją prawne możliwości obniżenia kosztów usuwania wyrobów azbestowych poprzez różne formy wsparcia finansowego, z zastrzeżeniem, że po stronie właścicieli nieruchomości pozostają koszty zastosowania nowych, bezazbestowych wyrobów, które zastąpią wyroby azbestowe.

W przytoczonym powyżej programie wskazane zostały również zadania samorządów gminnych, obejmujące m.in.:

- gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa;
- organizowanie lub wspieranie systemu usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu środków własnych lub pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w programie;
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację programu usuwania azbestu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Mając na uwadze powyższe przyjęto harmonogram działań w zakresie usuwania z terenu miasta wyrobów zawierających azbest z uwzględnieniem zaangażowania Gminy Cieszyn (tabela 4). Działania te uwzględniają m.in. kontynuację programu finansowego wsparcia udzielanego właścicielom nieruchomości, realizującym prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu. Przedstawiony powyżej harmonogram uwzględnia ramy czasowe dla całkowitego usunięcia azbestu (31 grudnia 2032 r.).

Tabela 4. Harmonogram prac związanych z usunięciem wyrobów zawierających azbest

L.p.	Nazwa zadania	Czas realizacji	Realizujący
1.	Aktualizacja bazy danych o wyrobach azbestowych znajdujących się w Gminie Cieszyn, jak również usuniętych z terenu Gminy	proces ciągły, prowadzony w ciągu całego okresu realizacji programu	Wydział właściwy do spraw ochrony środowiska Urzędu Miejskiego w Cieszynie
2.	Realizacja programu finansowego wsparcia udzielanego właścicielom nieruchomości realizującym prace związane z usuwaniem azbestu z terenu zamieszkałych nieruchomości będących w ich posiadaniu, z wykorzystaniem środków finansowych budżetu Gminy i/lub zewnętrznych	proces prowadzony corocznie, w ciągu całego okresu realizacji programu, w miarę dysponowania środkami własnymi bądź ich pozyskania ze źródeł zewnętrznych	Gmina Cieszyn
3.	Edukacja społeczeństwa mająca na celu uświadamianie właścicieli nieruchomości o obowiązkach dotyczących właściwego postępowania z wyrobami azbestowymi i ich usuwaniem oraz możliwościami oferowanego wsparcia	proces ciągły, prowadzony w ciągu całego okresu realizacji programu	Wydział właściwy do spraw ochrony środowiska Urzędu Miejskiego w Cieszynie
4.	Kompleksowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, zastosowanych w budynkach mieszkalnych oraz towarzyszącej im zabudowie gospodarczej, aktualizująca informacje o stopniu pilności usuwania azbestu i weryfikująca dane znajdujące się w gminnej bazie azbestowej	II półrocze 2017 r.	Wydział właściwy do spraw ochrony środowiska Urzędu Miejskiego w Cieszynie
5.	Usunięcie 63% ogólnej ilości azbestu zinwentaryzowanego na terenie Gminy Cieszyn (z wyłączeniem rur cementowo-azbestowych)	do końca 2022 r.	Właściciele nieruchomości
6.	Całkowite usunięcie wyrobów zawierających azbest	do końca 2032 r.	Właściciele nieruchomości

6. Monitoring realizacji programu

Monitoring realizacji programu umożliwi analizę działań podejmowanych na terenie Gminy Cieszyn, w odniesieniu do przedstawionych w programie założeń. Monitoring obejmować będzie coroczne określenie wybranych parametrów, określonych w tabeli 5.

Tabela 5. Wskaźniki realizacji programu, podlegające monitoringowi

L.p.	Wskaźnik	Jednostka
1.	masa wyrobów zawierających azbest, które zostały usunięte z terenu Gminy Cieszyn	Mg/rok
2.	szacunkowa ilość wyrobów, które nadal pozostają do usunięcia z terenu gminy	Mg/rok m ² /rok
3.	ilość budynków, z których usunięty został azbest	szt./rok
4.	ilość budynków, w obrębie których znajduje się zinwentaryzowany azbest wymagający docelowego usunięcia	szt./rok
5.	ilość i wartość dotacji na usuwanie wyrobów zawierających azbest, udzielonych przy zaangażowaniu finansowym Gminy Cieszyn	szt./rok zł/rok
6.	ilość wypełnionych formularzy „ <i>Informacji o wyrobach zawierających azbest</i> ”, przedłożonych w danym roku Burmistrzowi Miasta Cieszyna przez właścicieli nieruchomości	szt./rok

Prowadzony monitoring usuwania wyrobów zawierających azbest, uwzględniający ww. parametry pozwoli na wprowadzenie ewentualnych zmian w programie oraz podjęcie odpowiednich działań korygujących, umożliwiających realizację obowiązku całkowitego usunięcia azbestu, w terminie do dnia 31 grudnia 2032 r.

7. Finansowanie działań wynikających z realizacji programu

Na koszty związane z usuwaniem wyrobów azbestowych mających zastosowanie w budownictwie składają się koszty ich demontażu, pakowania, transportu i przekazania do instalacji zajmującej się unieszkodliwianiem azbestu. W zależności od stopnia skomplikowania prac, ilości i rodzaju usuwanego azbestu, cennika wykonawcy prac oraz zarządzającego instalacją, do której przekazywany jest zdemontowany azbest, koszty te z reguły zawierają się w przedziale 20-30 zł za metr kwadratowy (stan na dzień 31 grudnia 2012 r.). Należy przy tym mieć na względzie fakt, że za wyjątkiem prac związanych z całkowitą rozbiórką budynków, z reguły usunięcie azbestu z połaci dachowej bądź elewacji ściennej wiąże się z koniecznością odtworzenia dachu, bądź wykonania ocieplenia i położenia tynku na elewacji ściennej. Koszty tego rodzaju prac są zazwyczaj kilkukrotnie (2-5 razy) droższe od kosztów samego usunięcia i unieszkodliwienia powłoki wyrobów azbestowych. Koszty te ponosi inwestor władający daną nieruchomością na cele budowlane.

Z uwagi na powyższe, ważnym elementem realizacji programu jest objęcie prowadzących tego rodzaju inwestycje systemu finansowego wsparcia, które w przypadku Gminy Cieszyn opierać się może o:

- środki zewnętrzne, takie jak programy finansowe oferowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- środki własne Gminy Cieszyn (w ramach których dofinansowanie inwestycji związanych z likwidacją azbestu udzielane jest od 2011 r.).

Programy i zasady finansowania działań z udziałem środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (dalej WFOŚiGW), obowiązujące

w poszczególnych latach, publikowane są na bieżąco na stronie internetowej WFOŚiGW (www.wfosigw.katowice.pl). W myśl dotychczasowych zasad (program realizowany w latach 2011-2012) beneficjentem programu obejmującego demontaż, zbieranie, transport oraz unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest, a pochodzących z obiektów jednorodzinnej zabudowy mieszkaniowej, są jednostki samorządu terytorialnego. Kwota dofinansowania wynosi do 100% kosztów kwalifikowanych, w tym do 50% kosztów kwalifikowanych w formie dotacji, a pozostałą część dofinansowania w formie pożyczki, z możliwością jej częściowego umorzenia. Warunkiem ubiegania się o środki dystrybuowane przez WFOŚiGW jest wymóg przeprowadzenia na terenie gminy inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, uchwalenia przez radę gminy programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz złożenia przez gminę stosownego wniosku o udzielenie dofinansowania, obejmującego przedsięwzięcia, które nie zostały zrealizowane przed dniem złożenia wniosku i są zgodne z przedmiotowym programem.

W przypadku komunalnych obiektów użyteczności publicznej (żłobki, przedszkola, szkoły, biblioteki, ośrodki zdrowia itp.) program wsparcia finansowego oferowany przez WFOŚiGW oferuje możliwość udzielenia dotacji obejmującej do 80% kosztów kwalifikowanych inwestycji, natomiast wnioskodawcą i beneficjentem pozostaje jednostka samorządu terytorialnego. Prowadzony przez WFOŚiGW nabór ma charakter naboru ciągłego, zarówno w odniesieniu wniosków dotyczących zabudowy jednorodzinnej, jak i budynków użyteczności publicznej.

Odmienne wygląda sytuacja w przypadku zarządców nieruchomości wielolokalowych, zarówno wspólnot mieszkaniowych, jak i podmiotów prawnych – w tym przypadku dofinansowanie ma postać wyłącznie preferencyjnej pożyczki, której do 40% może zostać umorzone po merytorycznym i finansowym wywiązaniu się z obowiązków określonych w umowie o udzielenie dofinansowania. Nabór wniosków ma w tym przypadku charakter cykliczny i odbywa się w ściśle określonych przez WFOŚiGW terminach.

Udzielając dotacji, w każdym z ww. przypadków WFOŚiGW uwzględnia efektywność kosztową oraz stopień pilności usunięcia i unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest określony na podstawie „*Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest*”, wykonanej zgodnie ze wzorem zawartym w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest. Zaznaczyć należy, że dotychczas w przypadku Gminy Cieszyn istotnym ograniczeniem możliwości skorzystania z dofinansowania oferowanego przez WFOŚiGW było kryterium I stopnia pilności usuwania azbestu, jakim legitymować się musiały przedsięwzięcia objęte wnioskiem. Powyższy warunek, w świetle przedstawionego w rozdziale 3.2 niniejszego programu stanu dotyczącego stopnia pilności usuwania azbestu w Gminie Cieszyn powodował, że blisko 3/4 zinwentaryzowanego azbestu (tj. azbest o II i III stopniu pilności usuwania), wykluczone zostało z możliwości objęcia dofinansowaniem.

Mniej ograniczeń i prostsza procedura (zwłaszcza dla końcowego beneficjenta, jakim są właściciele nieruchomości o charakterze mieszkalnym), charakteryzuje **dotacje udzielane ze środków własnych Gminy Cieszyn**. Ogólne zasady dofinansowania określa uchwała Nr VI/42/11 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 10 marca 2011 r., której podjęcie umożliwiło od 2011 r. uruchomienie systemu bezpośredniego wsparcia finansowego mieszkańców likwidujących azbest. Zgodnie z przyjętą w uchwale procedurą, dofinansowaniu podlegają inwestycje polegające na usunięciu wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych w obrębie zabudowy mieszkaniowej, realizowane przez uprawnione do tego podmioty i udokumentowane stosownymi oświadczeniami wykonawców prac oraz kartami dokumentującymi przekazanie odpadów azbestowych do instalacji zajmującej się ich unieszkodliwianiem. Do 2012 r. przy udziale środków budżetu Gminy Cieszyn zrealizowano 9 inwestycji polegających na demontażu i przekazaniu do unieszkodliwienia wyrobów azbestowych (3 w 2011 r. i 6 w 2012 r.).

8. Podsumowanie

Pomimo obowiązującego od ponad dekady zakazu stosowania, produkcji oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest, w znacznej części budynków nadal znajdują się wyroby zawierające azbest, które w przypadkach uszkodzeń lub nieodpowiedniej konserwacji mogą stanowić źródło szkodliwej dla zdrowia emisji. Realizacja niniejszego programu stworzy formalne podstawy do ubiegania się o środki zewnętrzne na usuwanie azbestu w Gminie Cieszyn, jak również wspomże bieżącą kontrolę postępu tego procesu. Kluczowym źródłem informacji dla określenia bieżącej sytuacji, potrzeb oraz wdrożenia i kontynuacji mechanizmów finansowego wsparcia realizacji programu, jest właściwa postawa właścicieli i zarządców budynków, mająca odzwierciedlenie w ilości i jakości wykonywanych i przedkładanych Burmistrzowi Miasta Cieszyna informacji o wyrobach zawierających azbest, stąd elementem programu są działania o charakterze informacyjno-edukacyjnym.

9. Literatura

- *Cieszyn w liczbach*, dane za rok 2011.
- Fiertak A., Juras K., Marek A., Tarabuła-Fiertak M. *Uważaj na azbest! Zestaw edukacyjny*, Kraków 2011.
- *Ochrona środowiska w zakresie dotyczącym problematyki związanej z azbestem. Szkolenie dla pracowników urzędów administracji publicznej rządowej i samorządu terytorialnego*, Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera, Główny Instytut Górnictwa, Ośrodek Referencyjny Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanego z Azbestem, PL2005/017-488.01.07.01, Łódź, Kraków, Warszawa, Lublin, maj-wrzesień 2008.
- *Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014*, przyjęty uchwałą Nr IV/25/1/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 sierpnia 2012 r.
- *Poradnik dla użytkowników wyrobów zawierających azbest*, Ministerstwo Gospodarki – Departament Instrumentów Wsparcia, Warszawa 2008.
- *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010.
- *Program Usuwania Azbestu z terenu Województwa Śląskiego do roku 2032*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2010.